

23/11

2

NOUVAU

Folkpartiets ledare

säger sig ha blivit missförstådd då hans tal för några dagar sedan antagits uttrycka en önskan att bilda en enpartiregering. I själva verket är hr Ohlin beredd att medverka till en en-, två-, tre- eller fyrtiregering, framgår det av det senaste talet. Vi beklagar att hr Ohlins förre uttalande missförstods; det var emellertid svårt att tro att han verkligen endast velat säga att han kunde vara med i en regeringsbildning om möjlighet erbjöd sig. Nu kan vi emellertid fastslå att hr Ohlin inte sagt någonting bestämt om något i regeringsväg.

D • N
25/11 1959

Taktikens armod

Strindberg har ett kapitel i "Röda rummet" där han behandlar riksdagens debatter under rubriken "Arma fosterland". Inför gårdagens parlamentariska diskussion om utrikespolitiken, närmast om hr Hjalmarsons utslutande ur den svenska FN-delegationen, är man frestad att använda samma rubrik. De svenska utrikesdebatterna är förvisso inte kända för saklig skärpa, retorisk glans eller en hård brytning mellan åsikter. Men det är sällan som en sådan debatt alltigenom präglats av taktiska synpunkter, av personlig illvilja, av misslyckade försök till kvickhet och lidelse, av undfallenhet mot maktägande, vare sig inom landet eller utanför dess gränser.

Regeringens deklaration innebar i första rummet ett försök att motivera varför hr Hjalmarson och därmed det svenska högerpartiet ställts utanför delegationen till Förenta nationerna vid sessionen denna höst. Försvaret för denna åtgärd var självfallet inriktat på att misstänkliggöra hr Hjalmarson och dennes anslutning till den svenska utrikeslinjen. Huvudsakligen framfördes tre skilda synpunkter. Man hävdade att hr Hjalmarson vid några tillfällen uttalat sig på sådant sätt att hans "alliansfrihet" inte kunde anses stå utom tvivel. Främst återopades dels hr Hjalmarsons förslag rörande Bornholm år 1952, dels en artikel om hr Hjalmarson i Svensk Tidskrift år 1956, som högerledaren inte dementerat. I båda fallen gavs missvisande framställningar om innehållet i de kritiserade produkterna. Men det väsentliga är att man måste gå tillbaka åtta år för att få hr Hjalmarson fast när det gällde Bornholm och över tre år när det var fråga om artikeln i Svensk Tidskrift. Eftersom Bornholmsfrågan måste vara den väsentliga, har alltså regeringen sedan 1952 ansett hr Hjalmarson utrikespolitiskt tveaktigt, men först år 1959 drar man konsekvenser av denna insikt; då "rinner bägaren över" för att använda den slitna bild av vilken regeringen begagnade sig. Under dessa år har regeringen många gånger framhållit värdet av att de demokratiska partierna är eniga om utrikespolitiken; nu finner man det alltså plötsligt bekvämt att förklara dem djupt oeniga.

De övriga skälen är av samma värde. Enligt regeringen är hr Christjeps tilltänkta besök i Sverige "ett viktigt avsnitt av svensk utrikespolitik". Att hr Hjalmarson motsatte sig inbjudan till Christjev var därför ett skäl för att utesluta hr Hjalmarson. Men hr Ohlin intog exakt samma ståndpunkt som hr Hjalmarson utan att bli föremål för samma repressalier från regeringens sida. Skälet duger alltså inte. Ett tredje skäl anfördes, nämligen att hr Hjalmarson varit mera brysk i sina uttalanden om den ryska politiken och andra sammanhängande frågor än kollegerna inom högerpartiet. Nu är det sedan tre månader fastslaget att hr Hjalmarson representerar ett enigt högerparti, och just därför har hr Hjalmarsons utslutning ur FN-delegationen lett till att högern vägrat att låta sig representeras. Alltså: det skälet duger inte heller. Men ändå använder man det, därför att det duger bättre än de verkliga skälen.

Dessa skäl måste vara uppenbara för alla. Sedan Christjev uttalat sin missbelåenhet med den svenska politiken i allmänhet och den svenska oppositionen i synnerhet blev helt hastigt hr Hjalmarsons yttranden i svensk utrikespolitik, tidigare noterade som bevis på den svenska oenigheten, bevis på den

svenska oenigheten. Fanns det intet sammanhang mellan Christjeps oförskämda, av regeringen med ett visst behag svalda anklagelser mot svenska politiker och utestängandet av hr Hjalmarson? Naturligtvis fanns det ett sådant sammanhang. Självfallet var åtgärden mot hr Hjalmarson en metod att behaga Christjev. Men åtgärden var inte bara föranledd därav. För den svenska regeringen, och särskilt för den svenske utrikesministern, har tvisten om Christjeps inbjudan och återbud varit en angenäm anledning att dels stämpla det största oppositionspartiets ledare som utrikespolitiskt opålitlig, dels komma åt honom för att han under många år varit nästan den enda medlem av den svenska riksdagen som vägrat att i alla nyanser, i alla formuleringar godtaga regeringens deklarationer. Det är en blandning av inrikespolitiska och utrikespolitiska motiv som dikterat regeringens åtgärd och uppträdande; på en gång får man ställa sig in hos Christjev och angripa en inrikespolitisk opponent.

De attacker som från dessa utgångspunkter riktades mot regeringen av ledande män inom folkpartiet och centern var i huvudsak oemotsägliga; man måste dock beklaga att hr Hjalmarson i viss mån anpassade sig till den allmänna nivån genom klyschor av alltför enkel beskaffenhet. Men det väsentliga är att hr Hjalmarson med uppriktighet och energi framförde de synpunkter på Ryssland och dess politik som har överväldigande anslutning inom svensk opinion; detta odiplomatiska sätt att tala betecknades litet nedlåtande av hr Boheman som friskt och pojkkäckt, men det behövs också annat än hr Bohemans senatorsprestationer. Inom folkpartiet och centern fick hr Hjalmarson understöd i själva frågan om den svenska FN-delegationens sammansättning, och på denna punkt var inte minst hr Bohemans ironi verkningsfull, men tyvärr ansåg sig politikerna från dessa partier nödsakade att kombinera sitt stöd av hr Hjalmarson i huvudfrågan med avståndstaganden från skilda yttranden av högerledaren under gångna år. Intrycket blev att regeringen i viss mån lyckats med att splittra oppositionen; i sin iver att i anda och sanning vara alliansfria underlät herrar Ohlin, Hedlund och deras kamrater att med tillbörlig skärpa vända sig mot regeringens beslut i fallet Hjalmarson.

Det utan jämförelse obenagligaste i debatten — frånsett vissa simpelheter av socialdemokratiska hejdukar som det är onödigt att stanna vid — var emellertid statsministerns repliker. Hr Erlander gjorde ett av sina försök att uppnå det för honom ouppnåeliga — passion och humor. Då han gör dessa försök avslöjar han sig själv, han verkar alldeles speciellt ansträngd, konstlad och primitivt taktisk. Ett exempel på hans uttalanden må räcka. Han angrep hr Hjalmarsons uppträdande inför baltiska flyktingar och yttrade bland annat, enligt TT:s referat: "Vad tjänar det till att inge de undertryckta folken förhoppningar om ett Sverige som enda makt under hr Hjalmarsons ledning skulle fortsätta kampen för dessa och med bistånd utifrån åstadkomma förändringar?" Hr Erlander kan inte rimligen säga detta i god tro. Han vet mycket väl att de som talar till och för de baltiska flyktingarna i Sverige är drivna av och ger uttryck åt sin medkänsla med dessa flyktingar, sin glädje över att frihetsviljan trots alla förföljelser finns kvar i Baltikum, sina för-

hoppningar om att balterna en gång skall bli ett fritt folk. Han vet väl att ingen tänker sig ett svenskt korståg för Baltikum och att hr Hjalmarson aldrig skulle ge uttryck åt en sådan tanke. Men för att klara sig i debatten tar denne statsminister till ett argument så lågt att det innebär blott en

förolämpning mot hans svenska politiska motståndare och de baltiska flyktingarna. Om hr Erlander tror att vad han säger utanför våra gränser uppfattas som allvarliga och trovärdiga uttalanden, måste han inse att han genom satser som dessa ger en inte bara falsk utan farlig föreställning om de

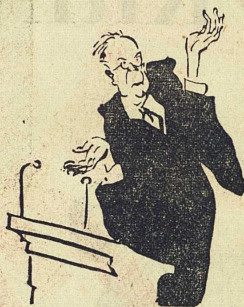
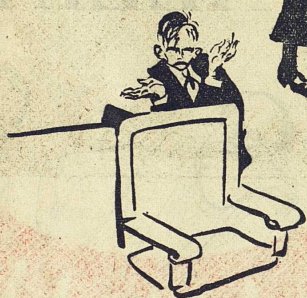
syften som driver ett av våra största politiska partier.

Debatten inskärper hur stort regeringens misstag var då den uteslöt högerledaren och därmed högern från FN. Om man håller på de svenska partiernas enighet i utrikespolitiken som ett värde, innebär beslutet att man utan bärande skäl inför utlandet hävdar att denna enighet inte existerar. Men ännu mera motbjudande är beslutet med tanke på det demokratiska samarbetet mellan alla partier inom Sverige. Det borde kunna vara så att dessa partier representerades i FN trots att de både utrikespolitiskt och inrikespolitiskt företrädde skilda åsiktsvarianter; det borde inte kunna tänkas att man av en blandning av utrikespolitiska och inrikespolitiska motiv äventyrade denna gemenskap i folkstyrelsen.

Spegel, spegel vid väggen där

"Demokratierna när aldrig respekt för ingånget avtal om de betraktar löften att ej begå avtalsbrott som eftergifter."

"Skall Sverige som den enda nationen i världen hänsynslöst driva det kalla kriget?"

"Menar alltid Sveriges statsminister på fullt allvar att det är att driva det kalla kriget att hävda de små folkens rätt att leva sitt eget liv?"

"Hr Hjalmarson lider av en dess värre olycklig kärlek till utrikespolitiken som han inte förstår — och som inte förstår honom."

Replikväxlingen spelades upp mellan hr Hjalmarson och hr Erlander och med en tredje medagerande på den väggfasta bänken — statsministerns sekreterare hr Palme.